

bcn
classics

Palau de la Música

23/24

27
05
24

PALAU DE LA MÚSICA

Hélène Grimaud

idealista

tot és millor amb música

mecenes de BCN Clàssics

Hélène Grimaud, piano

27 de maig de 2024 a les 20 h

Palau de la Música Catalana

Durada aproximada: 92 minuts amb mitja part inclosa

bcn
classics

Palau de la Música

23/24

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Sonata per a piano núm. 30 en Mi major, op. 109

22'

Johannes Brahms (1833-1897)

Tres Intermezzi per a piano, op. 117

16'

Andante moderato

Andante non troppo e con molto espressione

Andante con moto

Pausa 15 minuts

Johannes Brahms (1833-1897)

Fantasies, op. 116

23'

Capricho. Presto energico

Intermezzo. Andante

Capricho. Allegro passionato

Intermezzo. Adagio

Intermezzo. Andante con grazia

Intermezzo. Andantino teneramente

Capricho. Allegro agitato

Johann Sebastian Bach (1841-1904) / Ferruccio Busoni (1866-1924)

Xacona de la Partita núm. 2 en Re menor, BWV 1004

16'

Hélène Grimaud

Piano

© Mat Hennek

General Management: CCM Classic Concerts Management GmbH www.ccm-international.de

Hélène Grimaud, una humanista del segle XXI, no és només una artista musical profundament apassionada i compromesa. S'ha revelat com a conservacionista, activista dels drets humans i escriptora.

Artista exclusiva de Deutsche Grammophon des de 2002, ha estat guardonada amb nombrosos premis: Enregistrement Classique de l'Année a Cannes, Choc du Monde de la Musique, Diapason d'Or, Grand Prix du Disque, Premi de l'Acadèmia Discogràfica del Japó, MIDEM Classique i Echo Klassik.

El seu darrer projecte, *For Clara*, que va sortir a la venda el setembre de 2023, se centra en el seu vincle amb els romàntics alemanys i en els llaços que unien Schumann i Brahms amb Clara Schumann. Grimaud ha interpretat *Kreisleriana* de Schumann, els *Intermezzi*, op. 117 de Brahms i el seu aplec de cançons op. 32, en què torna a comptar amb la col·laboració de Konstantin Krimmel.

Pròximament interpretarà el *Concert per a piano núm. 1* de Brahms amb la Filharmònica de Londres de gira per Europa i amb l'Orquestra Filharmònica de Luxemburg com a part de la seva residència a la Filharmònica de Luxemburg, i el *Concert per a piano núm. 20* de Mozart amb l'Orquestra de Filadèlfia dirigida per Nézet-Séguin; oferirà recitals a Boston, Atlanta, Chicago i Toronto i actuacions amb la Camerata Salzburg del *Concert per a piano* de Schumann (Konzerthaus de Viena, Festival de Música de Dresden, Festival de Mecklemburg-Pomerània Occidental i Festival d'Évian). Després de l'èxit de *Silent Songs*, interpretarà cançons del cicle de Silvestrov amb Krimmel a Luxemburg i a Dortmund.

Va néixer a Ais de Provença el 1969. Va estudiar piano amb Jacqueline Courtin i Pierre Barbizet. Als tretze anys va ingressar al Conservatori de París, on va guanyar el primer premi de piano. Va estudiar amb György Sándor i Leon Fleisher i, el 1987, Daniel Barenboim la va convidar a tocar amb l'Orquestra de París.

Entre el seu debut amb la Filharmònica de Berlín dirigida per Claudio Abbado el 1995 i amb la Filharmònica de Nova York dirigida per Kurt Masur el 1999, va fundar el Wolf Conservation Center després d'una trobada fortuïta amb un llop. També és membre de l'organització Músics pels Drets Humans, una xarxa mundial de músics compromesos amb una cultura de drets humans i canvi social.

Ha publicat tres llibres: *Variations sauvages* (2003) i les novel·les semiautobiogràfiques *Leçons particulières* (2005) i *Retour à Salem* (2013).

El Govern francès la va nomenar *Chevalier de l'Ordre National de la Légion d'Honneur* per la seva contribució al món de la música clàssica.

Notes al programa

La pianista Hélène Grimaud ens ofereix un recital amb un programa que destaca per la bellesa sonora, la força emocional, una clara voluntat per renovar la forma musical i la presència d'un variat ventall de recursos tècnics i expressius del piano. El programa inclou obres de tres grans mestres del Romanticisme i del Barroc alemany.

La primera part comença amb la *Sonata núm. 30 per a piano*, op. 109, de Ludwig van Beethoven (1770-1827). Es tracta de la primera de les tres últimes sonates (les núm. 30, op. 109; 31, op. 110, i 32, op. 111) amb què culmina un procés evolutiu iniciat el 1816 en el qual l'estructura formal s'allunya dels models clàssics de proporció alhora que l'escriptura musical esdevé cada vegada més agosarada i sorprenent, un tret que ja es percep clarament en la sonata *Hammerklavier* i en les *Trenta-tres variacions sobre un tema de Diabelli*, finalitzades, respectivament, el 1819 i el 1823. L'any 1819, Beethoven havia perdut totalment la seva capacitat auditiva, fet que el va portar a abandonar la seva brillant carrera com a pianista i director d'orquestra. A partir d'aquell moment, es va anar aïllant del món i es va concentrar en la seva activitat creativa. Les úniques obres completes del període que va de 1820 a 1823 són les tres darreres sonates per a piano ja esmentades, la *Missa solemnis* i la *Novena simfonia*. La sonata està dedicada a una deixeble de Beethoven, Maximilliane, filla d'Antonie Brentano, amic del compositor.

La *sonata núm. 30* va ser composta per Beethoven el 1820. Presenta una estructura formal irregular, la qual cosa fa pensar que està constituïda per dos moviments en lloc dels tres en què apareix dividida en la partitura. Amb una durada total d'uns vint minuts, el primer moviment amb prou feines arriba als quatre minuts. El segon moviment, enllaçat amb el primer mitjançant un pedal sostingut, és un Prestissimo que no arriba a tres minuts, i el tercer és un tema amb variacions la durada del qual supera la suma dels dos moviments anteriors. La sonata té trets comuns amb les altres dues que Beethoven va compondre posteriorment: destaca per la utilització d'estructures harmòniques riques, l'ús de textures contrapuntístiques elaborades, amb una evident preferència per les fugues i els canons, la fidelitat a la tradició clàssica de la forma sonata i la tendència a reservar el moment culminant de l'obra per al darrer moviment, d'extensió molt més gran que la resta dels moviments. El primer moviment, Vivace ma non troppo – Adagio espressivo – Tempo I, en mi major, és escrit en

la forma sonata clàssica. Comença amb un tema breu de vuit compassos, el segueix un Adagio també curt i acaba reexposant el tema principal. El segon moviment, Prestissimo, en mi menor, presenta un esquema més proper a un scherzo, amb una clara predominança de passatges contrapuntístics, un segon tema que va generant tensió a mesura que avança i un desenvolupament molt concís que condueix a la reexposició per tancar amb una succinta coda. El tercer moviment, Gesangvoll, mit innigster Empfindung (Andante, molto cantabile ed espressivo), recupera la tonalitat de l'inici, mi major. La forma utilitzada és un tema amb variacions, en concret, sis. La melodia del tema principal, d'una bellesa captivadora, ens suggereix una influència chopiniana. Culmina aquest moviment amb un Finale que s'inicia amb un tempo pausat i, a mesura que avança, va augmentant la velocitat, la intensitat expressiva i l'exigència tècnica. Tanca aquest moviment la recuperació del tema principal amb un tempo més pausat i amb un caràcter més assossegat. Aquest final es pot interpretar com una voluntat de reconciliació amb les batalles internes, una voluntat de distanciament dels traumes del passat i la necessitat de trobar la pau interior.

Els compositors de les generacions posteriors a Beethoven van heretar del mestre la voluntat de lluita per l'expressivitat a través de la ruptura dels motlles tradicionals i la introducció d'una dimensió subjectiva en les obres musicals. Atès que els motlles clàssics no eren prou flexibles, van crear noves formes d'estructura indefinida que van rebre denominacions suggeridores, com ara fantasia, rapsòdia, impromptu, capriccio, etc. Un clar exemple del concepte de forma lliure són les dues obres que segueixen en aquest recital, *Tres intermezzi per a piano*, op. 117, i *Fantasies*, op. 116, de Johannes Brahms (1833-1897). Aquestes peces, escrites entre 1892 i 1893, s'emmarquen dins d'un gran cicle estilísticament compacte i que constitueixen els *opus* 116, 117, 118 i 119. Es tracta d'una sèrie d'obres curtes per a piano amb un esquema senzill, basat en la forma de cançó, amb una primera part, una segona part i una repetició variada de la primera part. Són obres que es caracteritzen pel seu caràcter tumultuós i apassionat. Des del punt de vista tècnic, no són obres exigents, però sí que s'hi evidencia una demanda musical, atès l'ús limitat de recursos, que exigeixen a l'intèrpret una recreació imaginativa per assolir els contrastos de matís i de caràcter.

Brahms va compondre els *Tres intermezzi* durant l'estiu de 1892 i estan dedicats a Clara Schumann. El primer *intermezzo* (Andante moderato), en mi bemoll major, té el caràcter d'una cançó popular. La partitura inclou un epígraf, unes paraules d'una antiga cançó de bressol escocès traduïda a l'alemany pel filòsof germànic

Johann Gottfried Herder. El text diu: «Dorm dolçament, fill meu, dorm dolçament i en pau! Em fa tant mal veure't plorar». La melodia del primer tema reflecteix la tendresa i la tristesa d'aquestes paraules. El segon tema expressa la desesperació de la mare abandonada pel pare de la criatura, que s'identifica amb la següent estrofa d'aquesta cançó: «No coneixia encara la seva traïció, desconeixia la seva maldat». Es reprèn el primer tema amb petites variacions i un caràcter més poètic. El segon *intermezzo* (Andante non troppo e con molto espressione), en mi bemoll major, està basat en la tècnica de la transformació temàtica, és a dir, totes les seccions estan construïdes sobre el mateix tema, senzill i breu. El segon tema és una variació del primer tema i el desenvolupament està basat en els arpegis del primer tema. El contrast es troba en el caràcter del desenvolupament, amable i encisador, diferent del de les altres dues seccions, auster i melancòlic. El tercer *intermezzo* (Andante con moto), en do sostingut menor, presenta un primer tema de caràcter misteriós i auster interpretat en octaves jugant amb el contrast de color dels diferents registres del piano. La secció central, de ritme sincopat, mostra un caràcter més turmentat. Reapareix el tema de l'inici modificat amb noves harmonies i amb un caràcter melancòlic.

L'obra que segueix, *Fantasies, op. 116*, pertany, com hem dit abans, al grup d'obres tardanes escrites per Brahms i que van de l'*op. 116* a l'*op. 119*. Les *Fantasies* estan dedicades amb tota probabilitat a la seva adorada Clara Schumann i es caracteritzen per la seva naturalesa introspectiva, un intens lirisme i la constant alternança de moments agitats i breus instants de calma. En aquestes peces experimenta amb el ritme i l'harmonia amb una gran imaginació i demostra un domini sòlid dels recursos idiomàtics del piano. El conjunt de set peces que constitueixen les *Fantasies* va ser escrit pel compositor alemany durant l'estiu de 1892, a la ciutat austríaca de Bad Ischl, i va ser publicat el desembre del mateix any. Brahms evita utilitzar títols literaris que puguin suggerir idees extramusicals i deixa a l'oient llibertat per interpretar les seves idees musicals. L'elecció del mot *intermezzo* o capritx per titular cadascuna de les peces tampoc no suposa cap distinció formal. En general, aquestes composicions segueixen una estructura ternària reexpositiva.

La primera peça, Capritx (Presto energico), escrita en re menor, es caracteritza per un vigor extrem, de naturalesa agitada i passional, i hi apareixen breus moments més assossegats. La segona, Intermezzo (Andante), en la menor, s'inicia amb un tema de caràcter sentimental que es desenvolupa fins a arribar a la secció central (Non troppo presto) i presenta una música de caràcter més ombrívol. Finalment, retorna al caràcter introspectiu i sentimental de l'inici. La

tercera peça, Capritx (Allegro apassionato), en sol menor, comença amb una música apassionada i turmentada que s'alterna amb moments que suggereixen desesperació. La secció central presenta un instant fugaç d'entusiasme que s'esvaeix aviat i recupera el caràcter desolat de l'inici. La quarta peça, Intermezzo (Adagio), en mi major, es caracteritza pel seu lirisme i per l'evocació d'emocions més pregones. La cinquena peça, Intermezzo (Andante con grazia ed intimissimo sentimento), en mi menor, comença amb un tema ombrívol i misteriós que va adquirint un to optimista a mesura que avança per recuperar el caràcter obscur i introspectiu de l'inici. Prossegueix en sisè lloc Intermezzo (Andantino teneramente), en mi menor, que comença amb una successió d'acords a manera d'himne. Aquí la música sembla adquirir una certa serenitat, lluny del tumult de les peces anteriors. La darrera peça, Capritx (Allegro agitato), en re menor, s'inicia amb un caràcter turmentat que contrasta amb el moviment anterior. A la secció central apareix un moment apaivagat però que recupera aviat el caràcter agitat del primer tema. Acaba amb una sèrie d'acords que semblen simbolitzar la resignació del compositor per la impossibilitat d'assolir el que anhela.

En conjunt, aquestes peces són una reflexió sobre la vida i la mort. També volen ser una meditació sobre el destí mortal de l'ésser humà i l'esperança d'una salvació divina. En aquestes obres, podem veure-hi un Brahms fidel a la tradició clàssica i alhora desitjós de contribuir a l'evolució estilística de la música del segle XIX. A través de la seva obra, Brahms aconsegueix reconciliar dues forces aparentment oposades, el Classicisme i el Romanticisme, duent a terme una feina que recorda la realitzada anteriorment pels altres dos grans mestres protagonistes d'aquest recital, Bach i Beethoven.

L'obra que tanca aquest recital és la transcripció per a piano que va fer el compositor italià Ferruccio Busoni (1866-1924) de la *Xacona de la Partita núm. 2 BWV.1004 per a violí* de Johann Sebastian Bach (1685-1750). El terme xacona —*ciaccona* en italià— fa referència a una forma musical que es va desenvolupant a partir de l'encadenament de variacions melòdiques i rítmiques sobre un esquema harmònic que es va repetint. Es caracteritza per la presència d'una línia melòdica persistent en el baix.

Bach va compondre la *Xacona en re menor* com a final de la *Partita per a violí sol núm. 2* el 1720, durant la seva estada a Köthen (Alemanya), mentre treballava per al príncep Leopold von Anhalt-Köthen. Es creu que va ser composta després de la mort de la muller del mestre, Maria Barbara Bach, pel seu caràcter proper als laments de Monteverdi (per exemple, la presència de seccions en què apareixen

línies cromàtiques descendents) i per l'ús de melodies de corals del mateix mestre alemany. La transcripció per a piano de la xacona que escoltem en aquest recital és el resultat d'un admirable treball de Busoni d'elaboració de la partitura que va fer entre 1891 i 1892 durant la seva estada a Boston, respectant l'original del mestre alemany però explotant els recursos tècnics i expressius del piano. També representa un autèntic repte per a l'interpret, ja que ha d'esforçar-se per mantenir l'atenció de l'oient mentre va desgranant cadascuna de les variacions que es van succeint sobre el mateix patró harmònic. Aquesta obra destaca pel seu virtuosisme, complexitat i exuberància. L'extensió de la *Xacona* és considerable, uns quinze minuts, i està dividida en tres seccions, la primera i la tercera, escrites en re menor, i la central, en re major. Es desenvolupa a partir d'un tema breu de quatre compassos i les seves variacions. La musicòloga alemanya Helga Thoene ha identificat en la *Xacona* l'existència de diverses melodies que, com dèiem anteriorment, pertanyen a corals luterans del mateix compositor, com ara la melodia del coral «Den Tod niemand zwingen kunnt» (Ningú pot aturar la mort), present en el baix de la composició, o del coral «Vom Himmel hoch da komm ich her» (Des del cel baixo a la terra), per simbolitzar l'esperança. S'evidencia aquí la complexa naturalesa de Bach, que es debat entre la devoció més fervorosa al culte luterà i l'interès especulatiu de la música. Aquest és un altre exemple del ric univers creatiu de Bach i del seu interès per explorar les diferents possibilitats expressives de la música.

Com dèiem a l'inici d'aquest comentari, en cadascuna de les obres d'aquest recital s'evidencia una clara voluntat de projectar la naturalesa sentimental del compositor en una poètica musical en què predomina la subjectivitat, la capacitat imaginativa i la voluntat d'innovar i renovar les formes instrumentals.

Anna CAZURRA

Perquè
vols

vibrar **d'emoció**
amb tots els sentits

LA VANGUARDIA

Degussa

METALES PRECIOSOS.

DEGUSSA: LA FORMA MÁS SENCILLA DE INVERTIR EN METALES PRECIOSOS

El oro está considerado desde hace 6.000 años la moneda más fuerte, algo que lo convierte en una inversión sólida y tangible. El nombre de Degussa es sinónimo de metales preciosos en todo el mundo. Somos la mayor empresa de metales preciosos en Europa, que trabaja independientemente de los bancos, y estamos a su disposición para asesorarle y ayudarle a crear su cartera personal de lingotes y monedas. Todas las barras de Degussa están certificadas por la LBMA y disponen de un número ISIN, permitiendo su incorporación en una cartera de inversión. También le ofrecemos cajas de seguridad en alquiler, en las que podrá guardar su inversión.

Para más información
y tienda online, visite:

DEGUSSA-MP.ES

PUNTO DE VENTA:

CALLE DE VELÁZQUEZ 2
28001 MADRID
TELÉFONO: +34 91 19 82 900

MIEMBROS DE:

MADRID | ZÜRICH | GINEBRA | FRÁNCFORT | LONDRES

CUINA OBERTA tots els dies de 13h a 00h

**RESTAURANT OFICIAL DEL
BCNCLASSICS**

VINE A SOPAR AMB LA TEVA ENTRADA DEL

CONCERT I ET CONVIDEM A UNA COPA DE CAVA

Passeig Isabel II, 14
08003 Barcelona

@7Portes

www.7portes.com

reserves@7portes.com
Tlf. 93 319 30 33

Egass
barcelona

Joies amb essència

Cicle BCN Clàssics 23/24

Organitzen:

Amb el suport de:

Col·laboren:

idealista

Mitjans oficials:

Cat *M*úsica

LA VANGUARDIA

Troba'ns a:

Enamorats, 35
08013 Barcelona

www.bcnclassics.cat
contacte@bcnclassics.cat
93 342 61 75

GAUDIM LA MÚSICA EN SILENCI

MOLTES GRÀCIES!

24/25

28.10.24 PALAU DE LA MÚSICA

**Setena de Mahler i
Lisa Batiashvili**

13.02.25 PALAU DE LA MÚSICA

**Midori i La consagració
de la primavera**

04.12.24 PALAU DE LA MÚSICA

**Carmina Burana i
Orfeo Donostiarra**

06.03.25 PALAU DE LA MÚSICA

Evgeni Kissin

11.12.24 PALAU DE LA MÚSICA

**Händel: Música aquàtica &
Reials focs d'artifici**

03.04.25 PALAU DE LA MÚSICA

**Serena Sáenz
Pablo Sainz-Villegas**

23.01.25 PALAU DE LA MÚSICA

**Rèquiem de Mozart
Bach Collegium Japan**

29.04.25 PALAU DE LA MÚSICA

**Patricia Kopatchinskaja
& Friends**

02.02.25 PALAU DE LA MÚSICA

**Els 12 violoncel·listes de la
Filharmònica de Berlín**

10.05.25 GRAN TEATRE DEL LICEU

11.05.25 PALAU DE LA MÚSICA

**Gustavo Dudamel
London Symphony Orchestra**

Entrades a:

bcnclassics.cat

Tel 93 342 61 75

f X Instagram Spotify
@bcnclassics

